

Examensarbete i Musik- och Ljudproduktion B, 15hp - vt08

Hur fungerar ett musikförlag?

**Kristofer Rapp
Johannes Dahlberg
Björn Zetterström
MLPh06**

IKI – Institutionen för Kommunikation och Information

Sammanfattning

Hur fungerar ett musikförlag? Hur bygger man upp ett musikförlag från grunden? Vad utgör grunden för ett musikförlags val av musik?

Målet med vårt arbete är att du som läsare ska få en inblick i hur ett musikförlag arbetar och fungerar.

Innehållsförteckning

1 Inledning	Sid 1
2 Bakgrund	Sid 2
3 Begreppsförklaringar	Sid 3
4 Arbetsplan	Sid 7
4.1 Frågeställning	Sid 7
4.2 Hur har vi jobbat?	Sid 7
4.2.1 Kompositioner	Sid 7
4.2.2 Intervjuer	Sid 7
5 Hur fungerar ett musikförlag?	Sid 9
5.1 Vad är ett musikförlag?	Sid 9
5.1.1 Musikförlagets tre roller	Sid 9
5.1.2 Subförlag	Sid 9
5.2 Hur startar man ett musikförlag?	Sid 10
5.3 Vad letar ett musikförlag efter i musiken?	Sid 10
5.4 Inkomster och utgifter – Få det att gå runt	Sid 11
5.5 Kontrakt	Sid 12
5.6 Samarbeten	Sid 14
6 Vad har vi lärt oss?	Sid 15
7 Diskussion	Sid 16
8 Referenser	Sid 17
9 Bilaga - Intervjufrågor	

1 Inledning

Vi kommer att inleda arbetet med en bakgrund till vår frågeställning. Sedan följer vi upp det med ett antal olika begreppsförklaringar, på ord som kan vara svåra att förstå. För dig som inte har varit i kontakt med musikmarknaden tidigare så kan det vara en bra idé att noggrant läsa igenom det kapitlet innan du fortsätter.

Efter det så kommer vi att berätta om hur vi har jobbat; vad vi har gjort och vilka vi har träffat. Informationen vi har fått ut genom arbetet kommer att presenteras i kapitel 5 i form av ett komplett uppslag om musikförlag.

I de sista kapitlen så kommer vi att tolka informationen och ge lite korta slutsatser kring vårt arbete. Där kan du även hitta våra referenser och en bilaga bestående av våra intervjufrågor.

2 Bakgrund

Från början ville vi skriva musik och sedan skicka iväg dem till olika musikförlag. Sedan kom vi att tänka på att vi också ville knyta kontakter med nya människor.

Vi fick idén till vårt arbete genom att diskutera bildandet av ett eget musikförlag. Med hjälp av det här arbetet så vill vi därför lära oss mer om hur andra musikförlag arbetar och samtidigt skaffa oss viktiga kontakter inom verksamheten.

Anledningen till att vi valde detta är att vi vill förstå hur musikförlag fungerar och vad kriterierna för en bra låt är.

3 Begreppsförklaringar

Alla uttryck inom musikbranschen är inte helt självklara för den oinvigde. Därför kommer vi under detta kapitel ta upp ett antal fackuttryck som används längre fram i arbetet.

Om du sedan tidigare har erfarenhet inom området så kan du förmodligen hoppa över det här kapitlet direkt. I annat fall så råder vi dig starkt att läsa igenom det innan du fortsätter.

A&R

Står för Artist & Repertoire. En A&R är en person som har i uppgift att hitta nya, bra låtar och artister åt ett musikförlag eller skivbolag.

Bokförlag

Ett bokförlags uppgift är ungefär densamma som ett skivbolags, fast för böcker. De jobbar med att ge ut böcker till sina kunder, som sedan säljer dem vidare till konsumenten. Det finns även bokförlag som säljer böcker direkt till konsumenten genom t.ex. Internet.

Booklet

En booklet är det häfte som oftast medföljer i fodralet till en köpt CD-skiva.

Copyright

Copyright är den exklusiva rätt som upphovsmannen har till dem verk han har skapat.

Demo

Ordet demo härstammar från det längre ordet demonstration, som står för att visa upp något. En demo är alltså en presentation av något. I vårt fall så är en demo en inspelning, ofta lagd på en CD, som man sedan använder sig av som uppvisningsmaterial.

Fildelning

Fildelning är benämningen på när man skickar filer mellan olika datorer, ofta via Internet.

Förskott

I detta sammanhang så syftar vi på förskott som betalas ut till upphovsmän av förlag, oftast för att upphovsmannen ska kunna skriva låtar på heltid innan låtarna har börjat generera pengar.

Independent

Är ett oberoende mindre företag som styr sig självt. I detta fall menar vi ett oberoende musikförlag. Det är ett musikförlag som inte behöver ta order ifrån någon högre ledning. Istället så kan de ta snabba beslut utan att behöva vänta på bekräftelse.

Karaoke

Karaoke är en form av underhållning där man kan sjunga med till kända låtar med hjälp av bakgrundsmusik och text.

Katalog

En katalog, i det här fallet en låtkatalog, är en kategorisering på en samling låtar. Det finns t.ex. en abbakatalog bestående av alla ABBA:s låtar, musikförlagets katalog som är alla låtar som förlaget har, osv. Man kan även dela upp det i utgiven och icke utgiven katalog. Utgiven musik på ett förlag som är mer än ett par år gammal brukar kallas för backkatalogen. Det är dessa definitioner som ordet katalog kommer att syfta till i vårt arbete.

Låtskrivare

Är en person som skriver låtar. En låtskrivare kan vara både den som skriver musik och den som skriver text.

Major

Ett majorföretag är ett större internationellt företag som har resurser till gigantiska projekt. I detta fall pratar vi om stora musikförlag. Ett majorförlag styrs ofta av en ledning högst upp som beslutar över musikförlagets handlingar. I många fall så tar det därför längre tid för dem att genomföra saker än vad det skulle ta för ett independentförlag.

Mix

En mix är den slutliga behandlingen av en låts ljudinformation där man bl.a. lägger på effekter och ställer in behagliga ljudnivåer. Mixningen gör att en låt blir tydligare samt att man får en mycket bekvämare presentation av låten vid lyssning.

Mixare

Är en person som mixar låtar.

Musikförläggare

Den som arbetar med en av huvuduppgifterna på ett musikförlag kallas för musikförläggare. Musikförläggarens uppgift kan variera beroende på arbetsfördelningen inom förlaget.

Musikjurist

En musikjurist är en jurist som har inriktat sig på juridiken inom musikbranschen. Musikjuristens jobb är att hjälpa till så att allt rörande avtal och rättigheter görs rätt från början samt att hjälpa till om tvister uppkommer.

NCB

Nordic Copyright Bureau är STIM:s biorganisation som hanterar de musikaliska upphovsmännens mekaniska rättigheter. Det är de pengar som kommer ifrån mångfaldigandet av en produkt med copyrightskyddat material, t.ex. upptryckningen av CD-skivor.

Originalförlag

Originalförlag är det musikförlag som upphovsmannen skrev kontrakt med från början.

PDF

Står för Portable Document Format. Det är ett dataformat för dokumentfiler som utvecklats av Adobe. Till skillnad från ett textdokument, av t.ex. Microsoft Word, så har PDF ett fixerat utseende som är oberoende av vilken dator man öppnar det på. Det går heller inte att redigera om texten efter att man har omvandlat den till PDF. För att läsa PDF-filer så måste man ha programmet Adobe Reader eller något med liknande egenskaper. Detta program är gratis och helt legalt att ladda ner och använda.

Pitcha

Att pitcha en låt betyder att man skickar den till en artist, ett reklambolag eller dyl. i syftet att de skall bli intresserade av den. Om de sedan väljer att använda låten så brukar man säga att man har placerat den.

Produktion

En produktion innebär att man klär en låt med olika instrument och diverse ljudpålägg. Det är hela processen från inspelning till mixning. Beroende på sammanhanget så kan en produktion variera väldigt mycket i storlek och kostnad.

Recoupa

Om en upphovsman har fått ett förskott så får han inga pengar från STIM innan hans förskott har betalats tillbaka. Detta genom avräkningar från de pengar som hans verk har dragit in genom offentligt framförande eller utgivning på skiva. Förlaget äger alltså fullmakten och rättigheterna till verket tills dess att det är återbetalat. Detta kallas att recoupa.

Royaltys

Royaltys är ett sätt att bedöma ersättningen till personer som äger rätten till ett copyrightskyddat verk. Royaltys mäts i procentandelar.

Sampla

Betyder att man tar ett visst inslag från en inspelning och sedan använder det i en ny låt. En sampling kan bestå av ett trumkomp, ett gitarriff, en sångfras eller dyl.

Singelnoter

En singelnot är noter på en enskild låt. Istället för att behöva köpa en hel bok för att få noterna till en viss låt så kan man i vissa fall köpa noterna på bara den låten.

Singstar

Är ett karaokespel för Playstation2, vilket är en maskin som man spelar tv-spel på.

Skivbolag

Ett företag som sysslar med att producera skivor och i de flesta fall även med att marknadsföra sina artister. Förr var det dyrt att spela in musik i studio och då lade skivbolagen ut de pengar som krävdes för att genomföra en inspelning. Numera vänder sig artister ofta till skivbolagen för att kunna utnyttja deras goda kontakter och kunskaper mer än för deras kapital.

SMFF

Svenska Musikförläggarföreningen. SMFF representerar 98% av de svenska musikförlag som har som sin huvudsakliga uppgift att vara just musikförlag. SMFF:s huvuduppgift är att sprida kunskap om och öka respekten för upphovsrättsliga regler, företräda musikförlagen i olika organisationer, som STIM och NCB, samt även fungera som ett forum där musikförlag kan diskutera gemensamma angelägenheter.

STIM

Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå. De ser till att upphovsmän får ersättning när deras musikaliska verk framförs offentligt.

Subförlag

Ett subförlag representerar ett originalförlags katalog i utlandet, oftast i ett specifikt land. Subförlaget ska även bevaka upphovsmannens intressen i det land där de är aktiva för att sedan skicka vidare uppgifter och pengar till det svenska originalförlaget.

Upphovsman

En upphovsman är en person som har skapat ett copyrightskyddat verk. Det kan röra sig om vilken typ av verk som helst så länge skapandet har involverat en kreativ process. I vårt fall så handlar det om skapandet av musikaliska verk.

Webbshop

En webbshop är en onlineaffär som kan integreras med din hemsida. Den gör det möjligt för konsumenter att handla direkt ifrån sidan bl.a. genom nedladdning.

4 Arbetsplan

Under detta kapitel kommer du få ta del av hur vår arbetsprocess och arbetsmetod sett ut.

4.1 Frågeställning

Vi har under arbetet jobbat utifrån frågeställningen ”Hur fungerar ett musikförlag?”

4.2 Hur har vi jobbat?

Under vårt examensarbete så har vi träffats varje dag och jobbat ihop. Vi började med att analysera en referensskiva som vi själva satte ihop av radiomusik från år 2007. Detta för att undersöka om det finns några gemensamma nämnare och vad det är som är så speciellt med just dessa låtar. Vi gjorde även en sammanställning av våra gemensamma analyser.

För att besvara vår fråga så sökte vi upp tänkbara musikförlag via SMFF:s hemsida som vi kunde tänka oss att intervjua. Sedan kollade vi också upp ett par låtskrivare som arbetar mot musikförlag. Vi valde ut ett musikförlag, en låtskrivare och en person som arbetar inom båda områdena. Vi tänkte att en aktiv låtskrivare kan ha en annan synvinkel utifrån att jobba mot musikförlag. Bl.a. hur hans avtal mot ett musikförlag ser ut och hur många låtar han ska leverera till musikförlaget. Genom vår frågeställning ville vi också lägga fokus på vårt gemensamma låtskrivande. Därför komponerade vi två låtar som vi sedan tog med till intervjuerna för att få mer information om vad musikförlag egentligen söker efter.

Under tiden vi producerade våra låtar så kontaktade vi de olika parterna via mail och telefonsamtal. Vi fick snabbt bra respons och bokade in möten med dem.

4.2.1 Kompositioner

När vi skrev musiken för vårt examensarbete så satt vi först på egen hand och skrev låtidéer som vi sedan presenterade för varandra. Vi skrev två till tre idéer var och hade då vid uppspelningstillfället ca sex till sju stycken. Sedan valde vi ut de två som vi ville jobba med.

Vi skrev om låtidéerna till övergripande låtskisser som vi sedan utgick ifrån när vi skrev texten. Efter det började vi lägga på mer instrument och arrangemang. När ungefär hälften av instrumentpåläggen var på plats så tog vi in olika sångerskor för att lägga leadsång, kör och stämmor. I vårt fall så fick vi höja låtarna en aning i tonart eftersom vi var ute efter refränger där sångerskan får ta i med rösten. Efter alla sångpålägg så fortsatte vi färdigställa hela arrangemanget.

4.2.2 Intervjuer

Vi har under detta arbete träffat musikförlag och låtskrivare som har berättat hur deras arbetsliv ser ut. Intervjuerna ägde rum i Stockholm och Skövde i början av maj. Här kommer lite information om de olika personerna vi har träffat, deras roller och hur vi kommer att relatera till dem under detta arbete.

Person A jobbar aktivt för ett av Sveriges största independentförlag. Han är chef för förlaget och sköter det mesta av arbetet själv. Musikförlaget har tolv svenska låtskrivare under sig som aktivt skriver musik för dem. Tillsammans så jobbar de framförallt med att tillgodose svenska artister med låtar.

Person B jobbar aktivt som låtskrivare och skriver musik för ett av Sveriges största musikförlag mot ett avtal. Förutom att jobba som låtskrivare så jobbar han även som mixare. Han jobbar också som A&R för musikförlagets skivbolag för att hitta nya artister och intressanta låtar. För att jobba som låtskrivare krävs det oftast att man har flera ben att stå på och person B är ett bra exempel på just detta.

Person C jobbar aktivt som låtskrivare sedan många år tillbaka och har numera även ett eget musikförlag. Han har flera års erfarenhet av dessa två världar och har skrivit välkända låtar för bl.a. svenska melodifestivalen. Genom sitt musikförlag jobbar han framförallt för att få ut sina egna låtar, men även andras, på artister såväl i Sverige som utomlands. I och med att person C jobbar som både musikförläggare och låtskrivare så har han erfarenheter från båda perspektiven, vilket varken person A eller B har.

5 Hur fungerar ett musikförlag?

Under detta kapitel kommer du få ta del av hur ett musikförlag fungerar.

5.1 Vad är ett musikförlag?

Från början så utvecklades musikförlagen ifrån bokförlagen. Deras största inkomstkälla var då att tillverka och sälja noter. Idag ser det dock ganska annorlunda ut.

Man skulle kunna säga att ett musikförlag är länken mellan låtskrivare och artist. Ett förlag jobbar nämligen aktivt med att samla låtar från låtskrivare och placera dem på passande artister. Musikförlag sköter även allt det administrativa åt låtskrivare så att de kan koncentrera sig på att skriva låtar.

De flesta musikförlag lever idag på offentliga framföranden och på licensierad användning av musik i bl.a. film och tv-spel. Musikförlagen har därför inte påverkats lika negativt som skivbolagen av den illegala nedladdningen av musik. På senaste tiden så har även ringsignaler till mobiltelefoner blivit allt mer populärt.

5.1.1 Musikförlagets tre roller

Ett musikförlag består av tre olika roller:

Den kreativa rollen som bygger på att upptäcka och hitta nya låtar, stödja duktiga upphovsmän och se till att upphovsmännens verk kommer ut på bästa sätt.

Den administrativa rollen och arbetet kring upphovsmännens låtar som går ut på att se till att all pengar hamnar där de ska och att förlaget och upphovsmannen får betalt när musiken används. Denna del av förlaget ska dessutom anmäla alla upphovsmän till stim och följa upp och kontrollera avräkningar. Musikförlagets administrativa roll handlar även om att förhandla om och bevaka upphovsmännens rättigheter, t.ex. att se till att både upphovsmännens och förlagets namn står med i de sammanhang där musiken används.

Den finansiella rollen som är precis vad det låter som. Här håller man koll på den finansiella biten, som t.ex. att betala ut förskott till låtskrivare och se till att recoupa de förskott som redan är utbetalda.

Vad som skiljer ett musikförlag ifrån ett skivbolag är först och främst att dem arbetar med olika typer av rättigheter. Musikförlaget skriver avtal med upphovsmän och skivbolaget skriver avtal med artister. Musikförlagens avtal hanterar bl.a. rättigheten till ersättning för både förlag och upphovsmän när deras verk framförs eller distribueras. Rättigheten är både ekonomisk och ideell. Skivbolagens avtal handlar om att producera en produkt, oftast i form av ett musikaliskt album och sedan distribuera det på bästa tänkbara sätt.

5.1.2 Subförlag

Ett subförlag förlägger låtar i utländskt territorium åt originalförlaget. Om vi säger att du har skrivit en låt som har kommit ut i Sverige genom ett svenskt förlag, så är det inte helt omöjligt för ett annat förlag i t.ex. Danmark att förlägga låten där åt det svenska förlaget. Då agerar det danska förlaget subförlag åt det svenska originalförlaget. I de flesta fall där subförlag förekommer så delar förlagen lika på förlagsintäkterna ifrån det landet som subförlaget är aktivt i.

Ifall du som upphovsman skriver avtal med ett majorförlag så blir din låt automatiskt subförlagd i de länder där förlaget är etablerat eller representerat. Exempel på majorförlag är Warner/Chappell Music Scandinavia AB och EMI Music Publishing Scandinavia AB.

5.2 Hur startar man ett musikförlag?

Det första som du behöver göra är att starta upp själva företaget. Du bör tänka över vilken bolagsform som passar dig bäst, allt helt beroende på hur just din situation ser ut. (Du kan läsa mer om olika företagsformer på bolagsverkets hemsida: www.bolagsverket.se). När du har det klart för dig så kan du gå och ansöka om en F-Skattsedel. Det kan du göra på skatteverkets hemsida. Efter det så bör du registrera ditt företag och ett företagsnamn. Det är inget krav att skydda namnet, men om du gör det så är det en garanti på att du får ha kvar ditt namn och att ingen annan inom samma bransch kan ha samma namn som du.

Det är viktigt att välja ett namn som du kommer att trivas med. Ett förslag är att du kommer på fem till sex olika namn och rangordnar dem i prioriteringsordning. På så sätt så kan du spara tid om du får ett nej på några av dina första förslag. Du registrerar ditt företag på bolagsverket, vilket kostar 1000 kr. Du behöver dessutom starta ett konto knutet till ditt nystartade företag. Prata med din bank, de har ofta paketlösningar för nystartade företag. Glöm inte bort att skilja på privat ekonomi och ditt musikförlags ekonomi.

Som nybliven musikförläggare måste du först och främst leta reda på låtar som du tror på. Med andra ord så måste du leta reda på några duktiga låtskrivare. När du har fått tag på ett antal bra låtar så är det dags för dig att börja närma dig skivbolag och andra samarbetspartners. Det är viktigt att bygga upp ett stort kontaktnät som du senare kan stå på.

När du väl har satt din första låt eller sålt dina första noter så är det dags att anmäla ditt förlag till STIM. En förlagsanslutning till stim kostar 300 kr, vilket kommer att dras från din första utbetalning. Som förläggare är det också din uppgift att anmäla upphovsmännen och deras verk till STIM.

5.3 Vad letar ett musikförlag efter i musiken?

Ett musikförlag får dagligen in demomusik från aspirerande låtskrivare. Självklart så måste det som en del av sina uppgifter sälla bort allt dåligt material. Men vad är bra material? Vem avgör vilken musik som når artisten?

Vissa musikförlag väljer att göra som person C och tar endast emot musik ifrån vissa personer så att de inte får mer än de vill ha. I person C:s fall, då han skriver mycket själv, så jobbar han främst med sina egna låtar. Andra förlag är väldigt öppna för att ta emot demos från vem som hels, men måste då också lägga ner mycket mer tid på att sortera ut det som faktiskt är bra. Efter det så är det upp till skivbolaget och artisten att ta de låtar som de gillar.

I dagens musikmarknad så går utvecklingen, mycket tack vare Internet och fildelningen, mer och mer mot att allt ska vara hitmusik. Enligt person A så är albumspåren, som det tar lite längre tid att ta till sig, mer och mer på väg bort och målet är nästan en skiva med bara singlar.

En låt som slår direkt brukar kallas för en hitlåt. Oftast så består en sådan låt av musik som tilltalar folk snabbt. Som musikförläggare måste du kunna känna igen den typen av musik och sedan marknadsföra den för skivbolag och artister.

När vi presenterade våra låtar för person A så sade han att de har tydliga delar, vilket var väldigt bra. När han letar musik så ska det höras vad som är vers och vad som är refräng osv. En person ska inte behöva fundera på vad han eller hon hör, så en stark tydlighet är en viktig essens i låten.

Tydligheten har ofta väldigt mycket att göra med produktionen. Om det är en låt som bygger på produktionen så måste den göras riktigt bra! Annars är det i många fall bättre att göra ett enklare arrangemang som lyfter fram sångtexten och melodin.

Annat att fundera på är vilken artist du ska skicka låten till. En låt som är helt rätt för en artist kan vara helt fel för en annan. Som musikförläggare så är det din uppgift att höra vilken låt som skulle kunna passa till vilken artist. Att det är en bra låt betyder inte att den är rätt i

alla sammanhang. Skickar du låtar åt alla möjliga håll så kan du börja förlora trovärdighet hos dina kunder. Antingen ska det passa eller så låter du bli. Det är en bra regel att tänka på.

Om du har låtskrivare som skriver för ditt musikförlag, så är en viktig arbetsuppgift som förläggare att ge kritik på deras musik. Du tjänar ingenting på att säga att det är bra och sedan lägga det på hyllan om det egentligen inte håller. Du gör inte ens låtskrivaren en tjänst genom det. Självklart ska du också berätta att musiken är bra om den är det! Du kan se dig lite som en personlig rådgivare. Genom ärlighet så kommer du att förbättra både din relation och kommunikation med dina låtskrivare vilket ni alla vinner på i längden.

Det kan vara en idé, om du inte är erfaren inom alla genrer, att profilera ditt musikförlag. En viktig del av en marknadsplan är just vilken profil du ska visa utåt. Om du vill slippa jobba med musik du inte har någon kunskap om så kan du specificera på en genre. T.ex. så kan du som musikförlag inriktat på populärmusik lättare göra dig ett namn så att ett skivbolag som behöver en poplåt kommer direkt till dig. Eller som specialiserat jazzförlag så kan du fokusera på kontakterna inom just jazzvärlden och därigenom skapa dig ett namn som attraherar låtskrivare som skriver jazz.

Självklart finns det inget som hindrar dig från att jobba med annan musik om du vill. Det är trots allt du som bestämmer!

5.4 Inkomster och utgifter – Få det att gå runt

Den enda inkomstkällan för ett musikförlag är låtarna. Det är dem som ska få hela förlaget att gå runt. Sedan finns det självklart lite olika sätt att utnyttja dem på.

Det för tio år sedan vanligaste sättet för att få inkomster ifrån låtarna var att få med dem på en CD och sedan få pengar när den säljs. Detta sätt lever självklart kvar även idag, men fokus har ändå skiftat och det kommer fler och fler nya vägar.

Ett annat sätt är att licensiera ut texter och musik för bl.a. noter. Enligt person A så har dem upplevt ett uppsving i efterfrågan på singelnoter till kända låtar. Hans förlag har därigenom börjat fundera på att öppna en webbshop på sin hemsida där man kan köpa och ladda hem noter i PDF.

Utöver detta så finns självklart också STIM-pengarna. De har från att ha varit en extrainkomst blivit en av huvudintäkterna för många musikförlag. Samtidigt som skivförsäljningen stadigt minskar så har livespelningar och andra artistframträdanden ökat. Genom detta så har musikförlagen klarat sig mycket bättre än skivbolagen under den illegala fildelningsvågen och de vi har träffat ser positivt på framtiden. STIM-pengar kan även inkasseras från radio, försäljning av ringsignaler och film etc.

Det finns också inkomster för de mekaniska rättigheterna som man får genom NCB. De pengarna får man när någon mångfaldigar en produkt som innehåller din musik, t.ex. när de trycker upp CD-skivor.

De flesta utbetalningarna från STIM och NCB genomförs två gånger om året, en gång i juni och en i december, men det finns även utbetalningar som kommer fyra gånger om året, då även i mars och september, som hanterar låtintäkter från biofilmer eller från spelningar i utlandet. I ett musikförlag som endast jobbar inom Sverige så är det därför de två förstnämnda utbetalningarna som man brukar lägga vikten på. Om man missar en utbetalning för att låten spelats sent på året så kan det dröja ett helt år innan man ens får se sina pengar.

Inom spel- och filmindustrin så kan man ofta få ett förskott som sedan räknas av på dem pengar som musikförlaget skulle ha dragit in från försäljningen. Eftersom skivor har blivit en mycket osäkrare bransch så är det betydligt mycket svårare, för att inte säga omöjligt, att få förskott från ett skivbolag på samma sätt.

Karaoke kan vara en väldigt bra marknad för licensiering inom vissa genrer. Det blir allt vanligare med karaokesamlingar till olika konsolspel. Singstar är ett väldigt bra exempel. Att

licensiera för karaoke är på många sätt som att få med låten på en vanlig skiva, med enda skillnaden i texten som endast är grafisk, dvs. den visas på skärmen. Det finns i dagsläget inget system inom STIM och NCB som hanterar grafisk textlicensiering så det är något som får hanteras direkt mellan förlaget och användaren, i det här fallet speltillverkaren.

Musikförlaget får sedan själva dela upp pengarna och ge låtskrivaren hans eller hennes del.

En annan plats att licensiera texterna till är skivomslag. Enligt person C så kan man ta upp till 1000 kr för varje text som tas med i bookleten vid ett skivsläpp.

Vanligtvis när man som musikförlag får med en låt på en skiva eller har musik som spelas av en artist så går pengarna direkt från STIM och NCB till låtskrivaren och förlaget. De delas upp efter den överenskommelse som anmälts till STIM. Det finns dock ett par undantag. Ett av dem är den grafiska textlicensieringen. Ett annat är när en låt lanseras i utlandet. Då har förlaget i vanliga fall ett subförlag i det andra landet som administrerar alla intäkter där. Alla pengar som genereras där samlas ihop och levereras till subförlaget som sedan, efter att ha tagit sin del, skickar dem vidare till originalförlaget. Originalförlaget delar i sin tur upp pengarna mellan sig och sina upphovsmän. Ett liknande system kan uppkomma när man ger ut musik genom film eller dataspel. Musikförlaget kan då ta ifrån NCB deras uppgift att inkassera pengar och istället själva skicka en faktura och efter det dela upp det mellan sig och sin låtskrivare.

Vad har man då för utgifter som ett musikförlag? Det finns inga direkta utgifter för ett musikförlag, förutom att man som arbetande kan vilja ta ut lön ibland. I uppstartsfasen kan det dock vara svårt att ta ut några pengar, då det kan ta upp till två år innan förlaget får sina första inkomster. Ett exempel är om du, till förlaget, får in en låt på våren som ni lägger med på melodifestivalens uttagningar under hösten. Den kommer med i festivalen, men kommer då inte spelas innan nästa vår. Alla spelningar under våren beräknas under det efterföljande halvåret och du får därför inte pengarna innan julen.

Det finns förstås också möjlighet att du placerar en låt i mitten på hösten och får då pengarna för den mängd som har spelats under hösten i juni, men alla pengar den spelar in under våren kommer fortfarande att få vänta till december.

Något som många kanske tänker på är förskottsbetalningar. Förr var det ganska vanligt att en låtskrivare kunde få stora summor pengar av ett musikförlag för att skriva musik åt dem. De pengarna betalades sedan igen genom de upphovsrättsliga intäkterna för låtarna. Enligt person B så är det dock bättre att ta ett banklån om man är i behov av investeringspengar för sitt låtskrivande. Detta för att dryga hälften av förskottet skulle skattas bort samt för att ett banklån kan skrivas av genom ett företag. Nu för tiden så har den typen av förskott minskat drastiskt och låtskrivarna får istället vänta tills låten säljer för att tjäna pengar på den. I vissa fall så erbjuder musikförlagen numera ett förskott i form av små studiorum eller hjälp till att hyra in körsångerskor. Detta kan i sin tur få betalas tillbaka av låtskrivaren på liknande sätt.

5.5 Kontrakt

Kontrakt kan låta tråkigt men är en väldigt viktig del i ett musikförlags vardag.

Ett kontrakts främsta syfte är att förhindra missförstånd från att uppstå. För att ett kontrakt ska kunna tecknas så måste båda parter vara överens om innehållet, och det blir därför ofta ett bra tillfälle att gå igenom exakt hur samarbetet kommer att se ut. Hur man ska fördela inkomsterna, hur man ska agera vid diverse situationer etc. Är man fler än en person som startar upp ett företag ihop så bör man t.ex. skriva ett gemensamt avtal på vad som gäller och inte gäller så att alla parter som startar upp är överens.

När du skriver ett kontrakt som musikförlag så finns det vissa punkter som är väldigt viktiga att komma ihåg. För säkerhets skull så rekommenderas du självklart att gå till en

musikjurist som kan hjälpa dig, men mycket kan du redan i förväg göra själv så att ditt besök tar minimal tid.

Hur länge ska kontraktet gälla? Detta är en jätte viktig punkt för alla kontrakt. Finns det ingen tidsgräns så kan du vara fast för alltid. Om någon ska skriva låtar för ditt förlag, hur länge ska de göra det? Om ni får en låt, hur lång tid har ni på er att placera den innan någon annan kan få den? Det senare under förutsättning att ni vill skriva kontrakt på den direkt. Vissa låtskrivare föredrar att skicka låtar till många förlag samtidigt och kan då vara emot den sorten av kontrakt. Dock så kan det skapa problem om två förlag placerar låten samtidigt, så i person A:s fall så brukar han undvika att jobba med sådana låtar. Det kan skapa ett oseriöst intryck av musikförlaget om man presenterar en låt som redan är pitchad av någon annan och som man därmed inte har några rättigheter till.

Den vanligaste tidsangivelsen för en placerad låt är hela copyrighttiden, vilket varar till sjuttio år efter upphovsmannens död. Efter det så blir musiken enligt lag fria verk, som vilket verk av Beethoven som helst.

Vad är det för territorium ni förvaltar låten inom? Det vanligaste är att man skriver kontrakt för hela världen, WW – World Wide, men det förekommer också att förlaget bara får rätt till låten inom ett eller ett par länder.

Vilka rättigheter skrivs över till ditt musikförlag? Det kan förhandlas lite här, men vanligast är att allt hanteras av förlaget. Det finns mekaniska rättigheter; rätten att tillåta massuppretryckning av t.ex. skiva eller en film innehållande låten. Det finns även tryckrättigheten, som är rätten att grafiskt presentera musiken och texten, och synkroniseringsrätten, som är rätten att tillåta en synkronisering mellan t.ex. ljud och bild.

I många fall kan det stå att upphovsmannen måste ge sitt godkännande för att förlaget ska få hantera en låt på ett visst sätt. Ett exempel som upphovsmannen kan vilja ha koll på är om någon ska få översätta eller sampla låten.

Royaltyfördelningen är också en viktig punkt för dig att ha med. Hur stor del ska förlaget få av låtintäkterna? När ska avräkningarna till låtskrivaren komma från inkomster som förlaget hanterar, t.ex. pengar från utlandet? Den vanligaste fördelningen mellan ett musikförlag och en låtskrivare är en tredjedel, 33.3% till förlaget och 66.7% till låtskrivaren. NCB har en gammal regel som säger att instrumentalverk ska delas 50/50 med förlaget, men det är inte många som använder sig av den längre.

När det är ett subförlag inblandat så brukar uppdelningen se lite annorlunda ut. Då går hälften av alla pengar till förlagen, som sedan delar det på två, och sedan resten till låtskrivaren. 25% till subförlaget, 25% till originalförlaget och 50% till låtskrivaren.

Musik och text är i en låt lika mycket värda. Om en person har skrivit text och en annan musik så blir uppdelningen mellan dem hälften var. Om de är bundna till ett förlag så skulle det alltså bli 33.3% var, eller 25% var med ett subförlag. Numera så är det ofta vanligt att låtskrivare redan innan de skriver ihop bestämmer att de ska dela lika, så att om båda två skriver musiken och en person texten så delar de ändå lika. Detta är förstås väldigt varierande så det är viktigt för dig som musikförlag att ta reda på hur varje låt har skrivits och hur fördelningen ska se ut mellan låtskrivarna.

En annan viktig sak att ta hänsyn till är att om låtskrivarna vill bryta mot standardfördelningen, som är den klassiska hälften till musik och hälften till text, så måste alla delaktiga skriva under fördelningen för att visa att de godkänner den. Så om någon t.ex. har deltagit passivt till att en låt har skrivits och därmed tilldelats ett par procent av intäkterna så måste alla skriva under på att det godkänns innan STIM accepterar registreringen. Detta kallas för fri fördelning.

Om du vill gardera dig mot stulna låtar kan du även ha med en punkt som säger att låtskrivaren inte medvetet får presentera en låt med stulet material. Då blir det inte längre

musikförlagets fel om något sådant skulle uppstå, även om det ofta är förlagets jobb att hantera sådana problem. Det är vanligt att musikförlaget, även i kontraktet, tar på sig att hjälpa låtskrivaren lösa tvister och andra juridiska problem som kan uppstå.

Som musikförlag tar du också på dig att administrera låtarna; t.ex. som att anmäla dem till STIM och kontrollera att alla uppgifter om låtskrivare och förlag stämmer.

5.6 Samarbeten

När man driver ett eget musikförlag så behöver man kontakter. Har man inga kontakter så bör man skaffa sig dem så snart som möjligt. Som musikförlag ska du ha ett brett kontaktnät och samarbeta med kompositörer, andra musikförlag, skivbolag, artister mm. Genom flera samarbeten så ökar dina chanser som musikförlag att få ut låtar eftersom du vet vart du ska vända dig med ditt arbetsmaterial.

Musikförlaget samarbetar mycket med sina låtskrivare genom att hjälpa dem få ut musiken som de skriver. Ett förtroendesamarbete där musikförläggaren säger till om upphovsmannens verk inte kommer att fungera och vad som skulle kunna fungera av det material som blir inlämnat. Det kan därför hända att låtskrivaren får skriva om delar av låtarna innan musikförlaget försöker placera det på något. Detta samarbete bygger också på att låtskrivaren litar på sitt musikförlag och att musikförlaget försöker få ut musiken. Inom de musikförlag vi har intervjuat så har låtskrivarna ingen inkomst innan en låt har blivit pitchad. Händer det inget med låten så får de inga pengar.

Om du har ett samarbete med subförlag utomlands så sköter de ditt musikförlags verk, som även är förlagda i deras respektive länder. Subförlagets uppgift är att sköta allt som gäller dina verk och ta alla inkomster som gäller dessa för att sedan skicka dem vidare till ditt förlag.

Samarbeten som förekommer inom musikförlaget är bl.a. att de ordnar writing sessions för sina låtskrivare. En writing session kan innebära att musikförlaget ordnar med en resa för alla sina låtskrivare, för att låta sina låtskrivare lära känna varandra mer och skriva musik ihop i olika konstellationer. När två eller flera låtskrivare skriver ihop kallas det för co-writing.

Det förekommer att låtskrivare från olika musikförlag skriver låtar ihop. Låtskrivarna ligger alltså på varsitt musikförlag och samarbetar för att göra bra musik. Då jobbar båda musikförlagen med att få ut låten och delar sedan på royaltyn som vanligtvis ett musikförlag tar.

Övriga samarbeten ditt musikförlag bör tänka på är att samarbeta med de företag som säljer ringsignaler och med bokförlag som trycker upp dina låtskrivares texter och noter till försäljning. Du måste också vara beredd på att samarbeta med andra musikförlag för att få ut dina låtar. De andra musikförlagen är egentligen dina konkurrenter, men har ett annat musikförlag bättre kontakter och möjligheter till att få ut en låt än ditt förlag, så är det bättre att skapa ett samarbete där både ditt och den andres musikförlag tjänar på ett gemensamt arbete.

6 Vad har vi lärt oss?

Under arbetets gång så har vi lärt oss väldigt mycket och det mesta av det kommer vi ha stor nytta av under uppstarten och drivandet av vårt musikförlag. Vi upplever det som en stor fördel att vi valde djupintervjuer med både låtskrivare och musikförlag. Genom deras olika synvinklar så har vi kunnat dra paralleller och jämföra deras sätt att se på förlagsverksamheten.

Vi har lärt oss vilka kontrakt som musikförlagen skriver med upphovsmän. Vissa förlag väljer att skriva ett kontrakt där allt låtskrivaren skriver under en viss period tillhör förlaget och där låtskrivaren har krav på sig att leverera. Vi kommer förmodligen inte att jobba på det sättet. Istället så ska vi använda oss av kontraktering för varje enskild låt som vi tror på. Därigenom kommer vi själva kunna sätta den nivå vi vill jobba på.

Vi kommer inte att betala ut några förskott eftersom det troligtvis inte kommer att finnas några pengar i början, men även när vi har fått in lite pengar till förlaget så ska vi vara väldigt försiktiga med den typen av utbetalningar. Istället så kommer vi göra vårt yttersta för att lyckas placera låtarna någonstans och vi tror att vår stora entusiasm kommer vara en drivkraft att räkna med.

En annan sak vi har lärt oss är hur ett musikförlag jobbar gentemot ett subförlag. Vi ser positivt på framtida samarbeten med subförlag och tror att det kan vara ett jättebra sätt för att få extrainkomster ifrån olika låtar även utomlands.

Vad ska man som musikförlag leta efter i musiken? Den frågan tror vi oss nu ha fått svar på, även om det nu handlar om högst individuella åsikter. Vi kommer i vilket fall som helst att leta efter bra... eller snarare genomtänkta och tydliga melodier samt klara och välljudande produktioner. Det är också viktigt att låten passar den tilltänkta artisten. Det handlar inte så mycket om bra eller dåligt utan mer om rätt eller fel, i alla fall som vi ser det. Att hitta rätt låt till rätt artist tror vi är en känsla man behöver öva upp över åren.

I och med att de ekonomiska intäkterna till en början kommer vara näst intill obefintliga så tror vi att det är viktigt med en bisyssla samtidigt som vi driver förlaget. Gärna i form av ett jobb vid sidan av eller genom att skapa en gren i företaget som jobbar med något mer snabbinkomstbringande, som att köpa och sälja varor och produkter.

Vi har vid det här laget också förstått att samarbeten är A och O i förlagsverksamheten, så vi kommer att satsa hårt på vårt kontaktnät. Om vi vet vem vi ska prata med direkt så kommer vi att spara både tid och pengar.

Slutligen så tror vi att vem som än har viljan kan starta upp sitt eget musikförlag. Vi hoppas på att vi genom detta arbete har inspirerat dig till att försöka och gett dig tillräcklig information för att lyckas.

7 Diskussion

Till att börja med så har det varit ett oerhört roligt och givande arbete. Allt gick inte alltid som planerat och framåt mitten så hamnade vi en vecka efter i vår tidsplanering. Det eftersom vår planerade intervjuvecka olyckligt sammanföll med första maj, men trots det så känns det som att vi har lyckats bra med de mål vi företog oss att nå. När vi väl höll våra intervjuer så gick allt riktigt bra!

Det enda riktiga problemet har varit under kompositionsfasen. Det fanns en låt som vi inte visste vad vi skulle göra av. Efter många diskussioner så bestämde vi oss för att lägga den på hyllan och istället jobba med en lite äldre halvfärdig låt. I allmänhet så har vi haft hetsiga diskussioner om både stora och små saker, men de har i slutändan gett oss större förståelse för varandra och ett mycket friare tankesätt. Vi tror inte att man skall vara rädd för att diskutera saker man funderar över.

Något vi hade kunna förbättra för att klara av arbetet ännu bättre nästa gång är att dela upp vissa uppgifter lite mer. När vi jobbade så satt vi nästan alltid och gjorde saker ihop när man hade kunnat dela upp arbetet emellan sig för att effektivare och snabbare få det gjort.

Examensarbetet har också haft en rolig bieffekt. En av de låtar vi skrev för att visa upp väckte intresse hos en av de förläggare som vi intervjuat. Han säger att låten säkert kommer komma ut för eller senare och även att han själv kan tänka sig hjälpa till med pitchandet!

En del av det som berättades vid våra intervjuerna visste vi redan och en del var rena nyheter för oss, men även i det tidigare fallet så var det bra med bekräftelser på våra kunskaper. Genom intervjuandet så lärde vi dessutom känna fler personer inom förlagsverksamheten, vilket vi inte tänker låta gå till spillo. Allt som väntar nu är verkligheten och en väldig massa roligt arbete.

8 Referenser

Vårt arbete har huvudsakligen byggts på våra intervjuer och på tidigare egna erfarenheter! Referensskivan har använts som inspiration inför kompositionen av våra låtar.

I samband med företagsbildande så hänvisar vi er till:

www.bolagsverket.se - 8/5 2008

www.skatteverket.se - 8/5 2008

För allt gällande musikförlagens tre roller och information om svenska musikförlag:

<http://www.smff.se>

<http://www.smff.se/filearchive/5/571/treroller.pdf> - 9/5 2008

För extra hjälp ang. definitionerna på PDF och Royaltys:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Pdf> - 11/5 2008

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Royalty> - 8/5 2008

Examensarbete i Musik- och Ljudproduktion B, 15hp - vt08

Bilaga

Intervjufrågor

**Kristofer Rapp
Johannes Dahlberg
Björn Zetterström
MLPh06**

IKI – Institutionen för Kommunikation och Information

9 Bilaga - Intervjufrågor

Musikförlag

Varför startade du/ni ett musikförlag?
AB eller HB/Egen firma? Varför?
Samarbetar ni med andra förlag? Hur?
Vad skiljer er från andra musikförlag?
Hur länge har ni funnits?

Vad är det svåraste att klara när man startar ett musikförlag?
Vad får man som låtskrivare ut av att jobba med just ert musikförlag?
Vad gör ert musikförlag för låtskrivaren?
Varför är det bättre att jobba med ett musikförlag än att jobba själv?

Hur många låtar får ni in till ert musikförlag per vecka?
Kommer det in via mail, vanliga brev eller länkar till hemsidor där ni får lyssna på musiken?
Vilket sätt föredrar ni att bli kontaktade på?
Vilket sätt föredrar ni att man skickar in musiken till er?
Hur vill ni ha låtar levererade, ska de vara ”färdigpaketerade”, eller vill ni att de ska lämnas öppna?
Vad utgör en ”bra” låtpresentation?
Vill ni ha övrig information av låten, i form av handling och bifogad text?
När ni får in en låt som ni tycker är superbra, hur går ni tillväga för att leta upp ”rätt” artist till låten?

Kontaktar musikförlaget artisten för nya låtar?
Kan det i vissa fall vara bättre att skicka låten till artisten istället för att skicka den direkt till skivbolaget?
Skriver man avtal om att musikförlaget måste skicka så många låtar på ett år till ett visst skivbolag?

Har det hänt att ni velat ha en låt på villkoret att texten måste skrivas om?
Hur många låtar per år brukar ni placera?

Har ni riktat in er på en specifik genre?
Tror ni man tjänar något på att specialisera sig?

Letar ni låtar någonstans eller har ni egna låtskrivare/får tillräckligt många låtar skickade?
Vart letar ni låtar i så fall?
Vilka kriterier måste uppfyllas för att en låt skall vara intressant för er?
Vad är det ni tittar efter?
Hur stor katalog har erat musikförlag?
Hur kan vi göra oss intressanta för er?

Hur viktigt är det att följa trenderna?
Vem bestämmer trenderna?
Hur håller ni er uppdaterade på vad som gäller just nu?
Har ni någon koll på vilka trender som skall komma?
Vart finner ni information om nya trender inom er genre?

Hur ser ett musikförlags avtal ut?
Vilka punkter skall ett musikförlagsavtal innehålla?
Hur skyddar man sig som musikförlag på bästa sätt för att inte trampa någon på tårna?
Så att det inte uppkommer tvister där de inblandade inte kommer överens.
Hur vanligt är det med tvister och hur löser ni dem?

När ni skriver avtal med en låtskrivare på att han skall leverera ett visst antal låtar till ett musikförlag på ett år:
Hur ser ett vanligt avtal ut mellan ert musikförlag och låtskrivare? Någon standard?
Vad skall ett sådant avtal innehålla?
Vilka är de viktigaste punkterna i ett kontrakt?
Är en profilering på låtarna (t.ex. specialiserad på en genre) viktigt?
Om man skriver över en låt som blir placerad, skriver man över den permanent till förlaget då?

Vad händer om han inte levererat dessa låtar på ett år?
Betalar ni något till låtskrivaren för ett sådant avtal på ett år? Förskott/lön?
Är det vanligt att ni betalar ut ett förskott till låtskrivaren? I så fall; i vilka sammanhang?
Finns det fler intäkter än låtar för ett musikförlag? Finns det utgifter som man inte tänker på?

Vad gör man som låtskrivare om man inte får sina pengar från förlaget? Vilka rättigheter har man, och vart kan man vända sig?
Betalar förlaget ut Pengarna från NCB till låtskrivaren, eller går det via STIM?

Om t.ex. låtskrivaren har haft ett dåligt år och om han inte har så mycket inspiration till att skriva låtarna och ändå lämnar in material som inte är av högsta kvalitet:
Kan man verkligen göra så för att leverera sina låtar och hålla sin del av avtalet?
Skall låtarna uppnå en viss kvalitet när man lämnar in?
Vem bedömer kvalitén?

Hur många etablerade låtskrivare skriver för ert musikförlag?
Är de anställda av er och får månadslön eller hur fungerar just denna bit?
Skrivs ett förlagskontrakt på varje enskild låt som ni är intresserade av?

Hur fungerar den administrativa delen i musikförlaget?
Vad bör man tänka på? Är det mycket jobb att sköta en sådan bit själv. Brukar musikförlag be andra musikförlag om hjälp om just denna bit?

Hur många jobbar i ert musikförlag? Vad har de för arbetsuppgifter? Hur ser arbetstider ut? Är det åtta timmars arbetsdagar eller har man jobb vid sidan om musikförlaget?

Vilka länder jobbar ert musikförlag inom?
Vad för typ av kontakter har ni som musikförlag? Vilka kontakter måste man ha inom branschen för att ta sig någonstans som musikförlag? Hur får man tag på dessa kontakter?

Hur fungerar det med melodifestival sammanhangen?
Om ni hittar någon intressant låt som kommer in till ert musikförlag, letar då ni upp en tänkbar artist till låten innan ni skickar iväg låten?
Kostar det något för ett musikförlag att delta i melodifestivalen, årsavgifter för att vara med och skicka in som t.ex.?

Noter nu/då? Hur ser era intäkter från notskrifter ut och hur pass vanligt är det att ni blir ombudda att lämna ut noträttigheter?

Låtskrivare

Om förlagsbiten

Hur har ditt samarbete med musikförlag sett ut?
Har du, som låtskrivare, startat ett företag för dina inkomster?
Jobbar du med några speciella förlag?
Varför jobbar du med just ditt/dina musikförlag?
Har du arbetat med flera/andra förlag?
Under vilken tidsperiod?

Finns det särskilda kopplingar el krav på t.ex. viss genre?
Finns det särskilda kopplingar el krav på t.ex. viss artist?
Hur ser leveranskravet ut?
Finns det möjligheter/krav på samarbete med andra kompositörer?
Finns det möjligheter/krav på samarbete med andra textförfattare?

Vad måste man, som låtskrivare, tänka på när man väljer att jobba med förlag?
Vad tjänar/förlorar man på att jobba mot förlag?
Har du jobbat med att kontraktera varje låt eller haft ett tidsbaserat kontrakt/anställning?
Skriver ni kontrakt på låten innan ni har hittat ett ställe att sätta den på?

Om låtar

Vad tror du att ett musikförlag letar efter i dina låtar?
Hur tänker du när du skriver din musik till ett förlag?
Blir dem mer intresserade om du skriver mot en artist än om du bara skriver en bra låt?
Hur mycket av låtarna som du skriver själv eller tillsammans med andra, producerar du själv?

När ni tar en låt till en producent, lämnar ni en låt skiss då? I så fall hur brukar den se ut? Typ, piano och ”sång”?

Frågor på våra låtar:

Håller de produktionsmässigt och mixmässigt för en förlagspresentation?